

נחלי אש

התשובה השלמה.

ושמעתי בענין זה סיפור מופלא מהגאון רבי משה בונם קראוס שליט"א, ממגידי השיעורים הגדולים שבישיבת אור אלחנן, ומפיץ תורה מופלא ברבים. הוא שמע אותו מהרב ויינברג עצמו, בעל ה"שרידי אש", כשהיה במונטרה בבר מצוה של הרב אברהם רקוב שליט"א, בנו של הגאון הרב בצלאל רקוב זצ"ל. הרב ויינברג סיפר בדרשתו, שנסע פעם ברכבת לוורשא וישב לידו יהודי, ורב ויינברג שאל אותו מה מעשיו, והוא ענה שהוא מלמד בבריסק. רב ויינברג לא התייחס אליו יותר, ופנה לעיסוקיו וללימודו. כשהגיע לוורשא ראה קהל שבא לקבל את פני ה"מלמד", ואז הבין שאותו "מלמד" הוא הגאון החסיד, ר' חיים מבריסק. רב ויינברג התבייש מאד על שלא התייחס אליו משך כל הנסיעה, וגם הצטער צער רב שהפסיד הזדמנות פז לדבר אתו משך כמה שעות בלימוד. הוא ניגש אז אל הרב ורצה לבקש ממנו מחילה ור' חיים לא התייחס אליו. באיזשהו שלב, ר' חיים הוציא קופסת טבאק מכיסו, והרב ויינברג ניגש אליו והביא לו אש. ואז, ר' חיים החל להתייחס אליו והם שוחחו ביניהם בלימוד. הרב ויינברג הוסיף: "מכאן למדתי דבר גדול, מי שחוזר בתשובה חייב לעשות מעשה בכדי לתת ביטוי ל'תשובה'" (וגיסי הרב יהושע כ"ץ שליט"א העיר לי, בהמשך לסיפור, מהגמ' סנהדרין כ"ה, ב בענין חזרתם בתשובה של משחק בקוביא, מלוי ברבית, מפריחי יונים, סוחרי שביעית).

העליונים (ולא בכדי הביא הרמב"ם את ענין הבחירה החופשית בהלכות תשובה). ויחד עם זה להכיר שהשי"ת מכוין את כל מעשינו, דעולם שאין בו השגחה הוא עולם ללא דין וללא דיין, ואין לו אל מי לחזור בתשובה! [שמעתי פעם מקרוב משפחה, ידוע בכל עולם המדע — ששני אנשים, או תלמידיהם למיניהם, גרמו לאנושות לאורך ההיסטוריה את האסון הכי גדול. האחד הוא זה שקיבל על עצמו את עוונות בני אדם עד סוף כל הדורות, והשני הוא זה שאמר שהאדם מופעל ע"י יצרים תת-הכרתיים ואינו ממש בעל בחירה, והצד השווה שבהם הוא שסילקו מן האדם את האחריות המלאה על מעשיו. והשווה בבא בתרא ט"ז, א: "אמר רבא: בקש איוב לפטור את כל העולם כולו מן הדין, אמר לפניו: רבונו של עולם, בראת שור פרסותיו סדוקות, בראת חמור פרסותיו קלוטות; בראת גן עדן, בראת גיהנם; בראת צדיקים, בראת רשעים, מי מעכב על ידך!" ומפרש רש"י: "אנוסים הם החוטאים" ... ועיי"ש בתשובת הגמרא].

סיפור בין הגאון ר' חיים מבריסק והרב ויינברג

כשיוסף מתוודע אל אחיו הוא עושה כמה מעשים בכדי להראות שהוא ראוי לאחוה. וזהו ביטוי לחזרה בתשובה על דיבתו רעה. הוא שולח על ידם עגלות לאביו, הוא מושיב אותם בארץ גושן וכו', ומאידך הם אומרים: "הננו לך לעבדים" (בראשית נ', י"ח). ונראה שאין זה רק מתוך פחד שמא יתנקם בהם, אלא מתוך ההכרה שעדיין לא עשו את הנדרש למען

